

Tilaajavastuulain edellytykset korjausrakentamisessa

Mikko Hietaranta
mikko.hietaranta@tsp.stm.fi
p. (09) 7747 1367

9.4.2008

Tilaajavastuulaki

- Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta **ulkopuolista työvoimaa** käytettäessä (1233/2006)
- HE 114/2006
- laki voimaan 1.1.2007
- lain noudattamista valvoo STM:n päätöksellä koko maan alueella **Uudenmaan työsuojelupiiri**

Tilaajavastuulain valvonta

- Kokonaan uudentyyppinen valvontatehtävä työsuojeluhallinnolle
(työn terveys ja turvallisuus // yritysten ja yhteisöjen liiketoiminta)
- Uudentyyppinen valvonnan organisointi työsuojeluhallinnossa
  - UUTSP johtaa ja vastaa valvonnasta
  - Tarkastajat sijoitettu ympäri maata
(3 Kemiin, 3 Tampereelle, 1 Turkuun ja 5 Helsinkiin)

Tarkoitus (1§)

- edistää yritysten tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista
- luoda tilaajalle edellytyksiä varmistaa, että vuokratyöstä tai alihankinnoista sopimuksia tekevät yritykset täyttävät sopimuspuolina ja työnantajina lakisääteiset velvoitteensa

⇒ Pyrkimyksenä vaikuttaa ennen kaikkea rehellisen liiketoiminnan ”rajapinnassa” toimiviin yrityksiin, ei niinkään kovimpaan talousrikollisuuteen

Soveltamisala (2 §)

- vuokrattu työvoima
- alihankinta- / urakka- /palvelusopimukset, kun tilaajan työtiloissa tai työkohteissa työskentelee sopimuksen perusteella sopimusosapuonin työntekijä
- tilaajan toiminnassa tavanomaisesti suoritettavat tehtävät
- kuljetuspalvelut, jotka liittyvät tilaajan toimialaan
- yhteisellä työmaalla rakentamisessa sekä rakentamiseen liittyvässä korjaus-, hoito- ja kunnossapidossa sopimusketjussa kaikkiin työsuorituksen kokonaisuuden tilaajiin

... 2 § Soveltamisala

■ Rakentaminen

- kaikki rakentaminen, huolto- ja korjaustyöt (vaikka ei kuuluisi tilaajan toimintaan)
- rakennusalaalla tilaajan sopimuskumppanin ei täydy itse olla työnantaja, jotta lakia sovellettaisiin

Poikkeukset soveltamisalasta (4 §)

- jos vuokratyöntekijöiden yhteenlaskettu työskentely kestää enintään 10 päivää
  - lyhytaikaiset (alle 2 vkoa) keskeytykset eivät katkaise 10 päivän laskenta-ajan kulumista
- alihankintasopimuksen arvo ilman alv:ia alle 7500 euroa

Tilaajan selvitysvelvollisuus (5 §)

- **ennen kuin sopimus solmitaan tilaajalla oltava:**
    1. selvitys ennakoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin ja alv- rekisteriin kuulumisesta (esim. ylj-tuloste)
    2. kaupparekisteriote
    3. todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus, jossa liitteenä maksusuunnitelma
    4. todistus eläkevakuutusteen ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai vastaava maksusuunnitelma maksamattomista eläkevakuutusmaksuista
    5. selvitys sovellettavasta TES:sta / työsuhteen ehdoista (vapaamuotoinen kirjallinen selvitys, mikä on sovellettava TES tai esim. sopimukseen kirjoitettu ehto)
- > yhtymäkohdat turvallisuusasioihin

Tilaajan sopimus Kumppani

- jos työntekijän työnantaja tai alihankintasopimuksen osapuoli on **ulkomainen yritys**, selvityksiä ja todistuksia **vastaavat tiedot** toimitettava sijoittumismaan lainsäädännön mukaisina rekisteriotteina tai vastaavalla todistuksella tai muulla yleisesti hyväksyttävällä tavalla
- jos sopijaosapuoli ei anna selvityksiä, tilaajan pyydettävä
  - tilaaja voi hankkia osan myös itse
  - voi hyväksyä myös muun yleisesti luotettavan selvityksen (ePortti, Asiakastieto, RALA ry, Kattoliitto ry, SETI ry, www.tilaajavastuu.fi)

- tilaajan ei kuitenkaan tarvitse pyytää selvityksiä, mikäli hänellä on **perusteltu syy luottaa** sopimuskumppanin lainmukaiseen toimintaan **seuraavilla perusteilla:**
  1. sopimosapuolena valtio, kunta, srk, Kela, Oyj jne.
  2. sopimosapuolen toiminta vakiintunut
    - harjoittanut liiketoimintaa vähintään 3 vuotta eikä sinä aikana suuria organisaatiomuutoksia
    - yrityksen Y-tunnuksen vaihtuminen -> ei voida pitää vakiintuneena
    - yrityksen omistajan vaihtuminen voi horjuttaa vakiintuneisuutta
  3. sopimussuhde vakiintunut
    - yhteistä sopimushistoriaa vähintään 2 v
  4. muu vastaava syy
    - kuntien määräysvallassa olevat säätiöt
    - yritysfuusio, jonka johdosta uusi yritys ei vielä vakiintunut toimija, mutta kokonsa ja tunnettuutensa perusteella rinnastettavissa 1 kohdan pörssiyhtiöihin

Asiakirjojen kelpoisuus ja säilyttäminen (5 ja 7 §)

- asiakirjat eivät saa olla kolmea kuukautta vanhempia ennen sopimuksen solmimista
- tilaajan säilytettävä asiakirjat vähintään 2 v työn päättymisestä

Tietojen antaminen henkilöstön edustajalle (6 §)

- Tilaajan tulee pyynnöstä ilmoittaa vuokratyöstä tai alihankinnasta tehdystä sopimuksesta:
  - Luottamusmiehelle TAI
  - Luottamusvaltuutetulle JA
  - Työsuojeluvaltuutetulle
    - käytettävän työvoiman määrä
    - yrityksen yksilöintitiedot (nimi ja y-tunnus)
    - työkohde
    - työtehtävät
    - sopimuksen kesto
    - sovellettava työehtosopimus tai keskeiset työehdot

Selvitysvelvollisuuden laiminlyönti (9 §)

- tilaajalla velvollisuus maksaa laiminlyöntimaksua, jos tilaaja on:
  1. laiminlyönyt selvitysvelvollisuutensa
  2. tehnyt sopimuksen sopimuskumppanin kanssa, jonka vastuutaho on liiketoimintakiellossa
  3. tehnyt sopimuksen, vaikka olisi pitänyt käsittää ettei sopimuskumppanilla ole tarkoitusta täyttää lakisääteisiä velvoitteita

- maksun suuruus sopimuskohtainen: 1500-15000 €

- perustellusta syystä voidaan määrätä vähimmäismäärää pienempänä tai jättää määräämättä kokonaan

Maksun määrääminen (10 §)

- työsuojelupiirin työsuojelutoimisto määrää päätöksellään, jota edeltää tilaajan kuuleminen
- oikeus antaa päätös vanhentuu kahdessa vuodessa työn päättymisestä
- määrätään maksettavaksi valtiolle
- valituskelpoinen hallinto-oikeuteen

12 § Valvonta

- Valvonta perustuu lakiin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006)
  - työsuojeluviranomaisella oikeus saada tilaajalta nähtäväkseen selvitysvelvollisuuteen liittyvät asiakirjat ja tarvittaessa jäljennökset niistä

Lain soveltamiseen liittyviä kysymyksiä

- **RALA-pätevyystodistus/-perustietolomake**
  - korvaa tilaajavastuulain 5 §:n 1 momentin kohdat 1, 3, 4, 5
  - aina lisäksi kaupparekisteriote
  - antopäivästä enintään 3 kk vanha
- **yksityinen elinkeinonharjoittaja** (vain yrittäjä itse)
  - rakennus- ja kunnossapitoalalla aina tilaajavastuulain piirissä
  - muilla toimialoilla lain piirissä vain, jos on työnantaja
- **puitesopimukset**
  - kun sopimuksen arvo ei ole etukäteen tiedossa, suositellaan selvitysten hankkimista sopimusta solmittaessa, viimeistään kun 7500 euroa alihankinta- ja palvelusopimuksissa vuoden aikana täyttyy
- **konsultti- ja suunnittelusopimukset**
  - rakennuttajakonsultit aina lain piirissä
  - muut konsultti- ja suunnittelupalvelut pääosin ei. Pääsääntö: jos sopimus sisältää ainoastaan rakennussuunnitelman / sähkösuunnitelman jne. laatimisen -> tilaajavastuulain mukaisia selvityksiä ei tarvitse hankkia, suositellaan hankittavaksi
- **sopimusten ketju**
  - kukin sopimuskumppani vastaa selvitysten hankkimisesta vain oman sopimuskumppaninsa osalta
  - suositeltavaa, että sopimuskumppani hyväksyttää tilaajalla myös omat alihankkijansa -> tilaajan etu tietää, ketä työpaikalla/työkohteessa työskentelee

Mihin tulee kiinnittää huomiota?

■ Rekisterit

- jos ei kuulu ennakkoperintärekisteriin => miksi ei kuulu? => tilaajan on tehtävä ennakonpidätys maksettavasta summasta
- jos ei kuulu työnantajarekisteriin ja on useampi työntekijä => miksi ei kuulu? (rekisteriin pitää kuulua jos on työntekijöitä enemmän kuin 1 vakituinen tai 5 määräaikaista)

■ Kaupparekisteriote

- merkintä liiketoimintakiellossa olevista henkilöistä

■ Verotodistus

- todistus verojen maksamisesta = ei verovelkaa
- verovelkatodistus = on verovelkaa
  - => tällöin täytyy olla liitteenä myös maksusuunnitelma

Tilaajavastuulain valvonnan tuloksia vuonna 2007

- yhteensä 400 tarkastusta liittyen tilaajavastuulakiin (alkaen 1.8.2007):
  - Rakennusala 133
  - Julkishallinto 86
  - Majoitus- ja ravitsemisala 58
  - Metalliteollisuus (telakat) 49
  - Energiateollisuus 42
  - Logistiikka 28
  - Muut 1

- Kaikista tehdyistä tarkastuksista noin 65 %:ssa havaittiin joitakin puutteita selvitysvelvollisuuden noudattamisessa (selvitys on puuttunut kokonaan, se on hankittu myöhässä tai selvitys on vanhempi kuin lain sallima 3 kuukautta)
- Lain piiriin kuuluvissa, tarkastetuissa sopimuksissa oli keskimäärin 32 %:ssa joitakin puutteita

Tilaajavastuulain valvonnan tuloksia vuonna 2007

■ Rakennusalan hanke (135 tarkastusta) :

- 60 %:ssa tarkastuksissa havaittiin joitakin puutteita selvitysvelvollisuuden noudattamisessa
- 11 laiminlyöntimaksua yhteensä 8:lle tilaajalle
- Laiminlyöntimaksujen yhteisarvo yhteensä 27 200 euroa
- Puutteet jakautuivat eri selvitysvelvollisuuskohtien mukaan seuraavasti:

- rekisterimerkinnät:	4,4 %
- kaupparekisteriote:	30,6 %
- verot:	12,6 %
- eläkkeet:	15,9 %
- TES-selvitys	36,5 %

Tilaajavastuulain valvonta 2008

- UUTSP/ 12 tarkastajaa
  - 5 Helsingissä, 1 Turussa, 3 Tampereella, 3 Kemissä

- yhteensä n. 1000 tarkastusta
  - viranomaisaloitteinen valvonta
  - asiakasaloitteinen valvonta

- Valvontahankkeet
  - Rakennusala (375)
  - Julkishallinto (170)
    - kuntien tekniset ja sosiaali- ja terveystoimet sekä valtionhallinnon yksiköt, joilla tehtäviä rakentamisen ja logistiikan toimialoilla
  - Metalliteollisuus (143)
  - Majoitus- ja ravitsemisala (85)
  - Logistiikka-ala (85)
  - Kiinteistönhuolto (65)
  - Elintarviketeollisuus (50)
  - Kaupan ala (elintarvike- ja päivittäistavarakauppa) (25)

Yhteistyö tilaajavastuulakiin liittyen

- sidosryhmät (työnantaja- ja työntekijäliitot, Kuntaliitto, VTML, jne.)
- VIRKE –projekti (vero, tulli ja poliisi –yhteistyössä)
- RIHY –ryhmä (poliisin aluetaso)
- RAT (Poliisin reaaliaikainen tutkinta)
- eläketurvakeskus ETK
- veroviranomainen
- työsuojelupiirien tarkastajat

- Lisätietoa:

- <http://www.tyosuojelu.fi/uusimaa>

- Tilaajavastuulain valvonta

- mm. Tilaajavastuuta ulkopuolista työvoimaa käyttävälle –esite

- HE 114/2006 ja TyVM 10/2006

- Uudenmaan työsuojelupiiri /
tilaajavastuutarkastajat p. 09 – 774 711

KIITOS!

